

3-сынып

ҚАЗАҚ ТІЛІ

Оқулық

1-бөлім

Қазақ тілі. Оқулық. Жалпы білім беретін (оқыту қазақ тілінде емес) мектептің 3-сыныбына арналған оқулық. – 136 б., сур.

Құрметті оқушы!

«Қазақ тілі» оқулығы енді сенің жақын досыңа айналады. Досым, мен саған қазақ тілін оңай әрі көңілді үйренуге көмектесмін.

Мен саған жаңа сөздерді суреттер, синонимдер мен антонимдер арқылы түсіндіріп отырамын. Әртүрлі жаттығулар мен тілдік ойындардың көмегімен жаңа сөздерді оңай жаттап аласың.

Ал сенің оқылым дағдыңды дамыту үшін өзіңе арнап ертегілер, өлеңдер мен әңгімелер жазылды. Олар сенің қиялыңды дамытады, ғажайып әлемге саяхат жасатады және ғылымдағы жаңалықтарды сенің тілінде түсіндіреді.

Тіпті менімен бірге сен танымдық жаңалықтарды және сұхбаттарды тыңдайсың, кейде ән де саласың. Сен көркем жазуды үйреніп, хат, әңгіме, ертегі, шағын пост пен хабарлама жазасың. Чат пен нұсқау жазу да саған оңай болады. Сабақ сайын өзіңе деген сенімің артып, қазақ тілінде әдемі, анық сөйлеуді үйренесің.

Досым, маған сен! Екеуіміз бірге білім көкжиегіне қадам басамыз. Кел, ендеше, қазақ тілін үйрену мақсатындағы саяхатымызды бастайық!

Авторлардан

Оқулықтағы айдарлар тізімі:

Тырысып көр

Ойлан

Анықта

Сәйкестендір

Тыңда

Сөйле

Сөйлес

Оқы

Жаз

Орында

Жаса

Ойна

Білгенің жөн! – тақырыпқа қатысты қосымша мәліметтер.

Назар аудар! – тапсырманы орындау кезінде қажет болатын мәліметтер.

Есте сақта! – ережелер мен теориялық ақпараттар.

Еске түсір! – алдыңғы біліммен байланыс орнатуға бағытталған тапсырмалар.

1

Жанды табиғат

Бұл тарауда:

- жануарлармен, жәндіктермен, өсімдіктермен танысасың;
- «Кім?», «Не?», «Кімнің?», «Ненің?», «Кімде?», «Неде?» сұрақтарының мәнін түсінесің;
- жаңа сөздерді қолданып сөйлеуге жаттығасың;
- көптік, жіктік, тәуелдік жалғауларын ауызша және жазбаша тілде орынды қолдануды үйренесің.

Сөздік қор

Ара, балық, бота, бұзау, жәндік, жылқы, көгершін, қозы, қой, құлын, құмырсқа, қызғалдақ, лақ, мекендеу, өсу, секіру, сиыр, тауық, төл, төмен, түйе, үйрек, ұшу, ұя.

1

Үй жануарлары

Бұл сабақта:

- үй жануарларымен танысасың;
- «кім?» және «не?» сұрақтарының мәнін түсінесің.

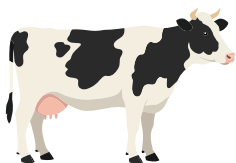
Жаңа сөздер:

түйе
қой
сиыр
жылқы
аласа

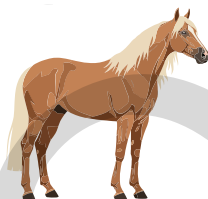

1. Жануарлармен таныс.

Стикерге жазып, бос орынды толтыр.

1

2

3

4

2. «Бұл не?» ойынын ойна.

Ойынның шарты. Көзіңді жұмып тұр. Мұғалім тәжді басыңа кигізеді. Сыныптастарың келіп, «бұл не?» сұрағын қойғанда тауып айт.

Назар аудар!

Сиыр
[сыйыр]

Құлын
[құлұн]

Бұл не?

Дұрыс емес.

Менің ойымша, бұл жылқы.

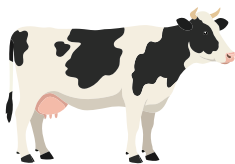

Тәж

3. Үлгіге қарап сөйле.

Үлгі: Қарлығаш – құс. Ит –

4. А. Әр жануарды сипаттайтын сөзді стикерге жазып, бос орындарды толтыр. Қажет кезде сөзді бірнеше рет қолдан.

Жануар, биік, аласа, жылдам, баяу, үлкен, кіші, ауыр, жеңіл, пайдалы.

биік

4. Ә. Сөйлем құрап айт.

Үлгі: 1. Жылқы баяу емес, ол жылдам жүреді.

2. Қой – өте пайдалы жануар.

Бұл сабақта:

- көптік жалғауын ауызша және жазбаша тілде орынды қолдануды үйренесің.

Жаңа сөздер:

төл
бұзау
қозы
құлын
бота
ешкі
лақ

1. Төлдермен таныс. Дұрыс айтып үйрен.

құлын

лақ

2. Жануарлардың төлдерін тап.
Стикерге жазып, бос орынды толтыр.

Үлгі: Сиырдың төлі – бұзау. Түйенің төлі – _____.
Жылқының төлі – _____. Қойдың төлі – _____.

а

ә

б

в

г

1

2

3

4

5

3. Шатасқан әріптерді орнына қой.

1. лынкұ 3. зықо 5. узұба 7. ти
2. ейтү 4. отба 6. ішкүк 8. сыри

Назар аудар!

Күшік
[күшүк]

Есте сақта!

Сөздің соңғы әрпі:	а, ә, о, ө, ы, і, е, ұ, ү, й, р, у	- лар - лер	қой лар кептер лер
Сөздің соңғы әрпі:	п, қ, к, т, с, ш, ф, х, ц, ч	- тар - тер	құ стар ит тер
Сөздің соңғы әрпі:	л, м, н, ң, з, ж	- дар - дер	қоян дар піл дер

4. А. Көп нүктенің орнына тиісті қосымшаны қой.

	бота		бота лар
	түйе		түйе...
	құлын		құлын...
	мысық		мысық...
	күшік		күшік...

4. Ә. Көп нүктенің орнына тиісті жануарды қой. Қажет болған жағдайда көптік жалғауды жалға.

1. _____ биік ағашқа жылдам шығады. 2. Жылқылардың артында _____ ойнап жүр. 3. _____ пен _____ адамның досы. 4. Біздің үйде үш түйе бар. Қазір _____ далада жайылып жүр. 5. _____ мен _____ құлын сияқты биік емес.

5. А. Суреттегі жануарлар мен құстарды сана. Екеуден көп болса, оларды көпше түрде айт.

Үлгі: Далада бұзаулар жайылып жүр. Саябақта ит жүр.

5. Ә. Сурет бойынша сөйле.

Бұл сабақта:

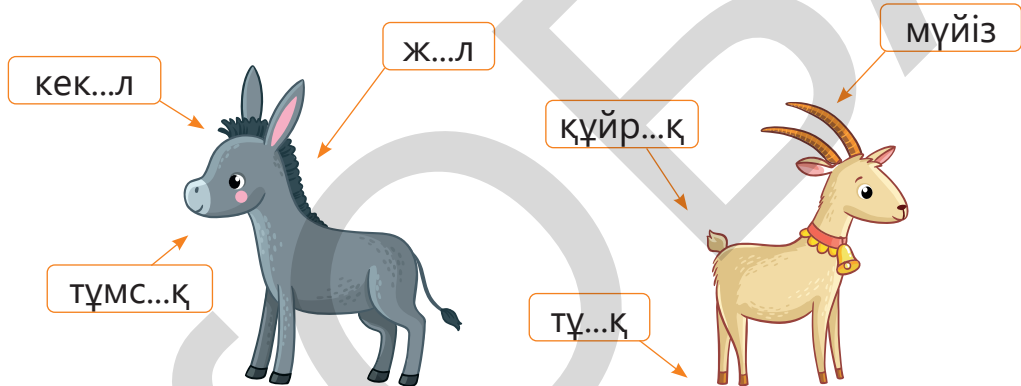
- «кімнің?», «ненің?» сұрақтарының мәнін түсінесің;
- ілік септігі жалғауларын дұрыс қолдана білуді үйренесің.

Жаңа сөздер:

мүйіз
тұмсық
жал
құйрық
кекіл
есек

1. Бос орынға тиісті әріпті қойып оқы.

Назар аудар!

Құйрық	Тұмсық	Мүйіз	Тұяқ
[құйрұқ]	[тұмсұқ]	[мүйүз]	[тұйақ]

2. Ермексаздан есектің немесе ешкінің мүсінін жаса. Дене бөліктерін көрсетіп сөйле.

3. Сөздерге көптік жалғауын жалға.

Үлгі: Тұяқ-тұяқтар

1. тұмсық ...	3. құлақ...	5. аяқ...	7. тіл...
2. тұяқ....	4. мүйіз...	6. тіс...	8. кекіл...

4. А. Сөздер мен суреттерді сәйкестендір.

тұмсық

тұяқ

құлақ

жал

мүйіз

4. Ә. Сұрақтарға жауап бер.

1. Бұл ненің тұмсығы? – Бұл иттің тұмсығы.
2. Бұл ненің құлағы? – Бұл _____ құлағы.
3. Бұл ненің тұяғы? – Бұл _____ тұяғы.
4. Бұл ненің мүйізі? – Бұл _____ мүйізі.
5. Бұл ненің жалы? – Бұл _____ жалы.

Есте сақта!

Сөз соңындағы әріптер	Кімнің? Ненің?	
	қосымша	мысал
а, о, ы, і, е, я, м, н, ң	-ның/-нің	араның, күннің
б, в, г, д, к, қ, п, с, т, х, ц, ч	-тың/-тің	Болаттың, көліктің
ж, з, и, й, л, у, р, ю	-дың/-дің	жалдың, мүйіздің

5. Жаттығуды орында.

1. Ара – жәндік... бір түрі.
2. Қарлығаш... ұясын тап.
3. Ит... үйшігі далада тұр.
4. Қой... мүйізі кішкентай болады.
5. Мысық... түсі сары болды.
6. Үйшік... есігі тым үлкен.
7. Аула... ішінде тауық пен үйрек жүр.

Білгенің жөн!

Оның басы, тісі, денесі

6. Жұмбақты шеш.

а. Екі мүйізі бар, сүзеді,
Төрт аяғы бар, тебеді.
Ұзын құйрығы бар, соғады.

1

ә. Шұбатылған ұзын жалы бар,
Кекілі бар ерекше жануар.
Тұяғы бар қатты,
Сүті бар өте тәтті.

2

б. Мүйізі жоқ, сүзбейді,
Ұзақ уақыт сусыз жүрмейді.
Аяғы қысқа, теппейді,
Ағашқа бойы жетпейді.

3

в. Мүйізі жоқ, сүзбейді,
Ұзақ уақыт су ішпейді.
Кейде көлік болады,
Ұзақ сапарға шығады.

4

Білгенің жөн!

Бір өркешті түйенің аталығы – «нар»,
аналығы – «аруана» деп аталады.

7. Мәтін құрастыр. Әр жануардың сипаттамасын жаз. «Ненің?» сұрағына жауап беретін сөзге қосымшаны дұрыс жалға.

Үлгі:

Жылқының ұзын жалы бар.

Жылқының кекілі бар.

Жылқының тұяғы бар.

Жылқының төрт аяғы бар.

Жылқының ұзын құйрығы бар.

Бұл сабақта:

- ертегі мәтінін шолып оқуды және рөлге бөліп оқуды үйренесің.

1. Сөздерді оқы. Суретін көрсет.

Қозы, үйрек, ара, қызғалдақ, тиін, қарлығаш, ұя, қора, аула, шөп, бота.

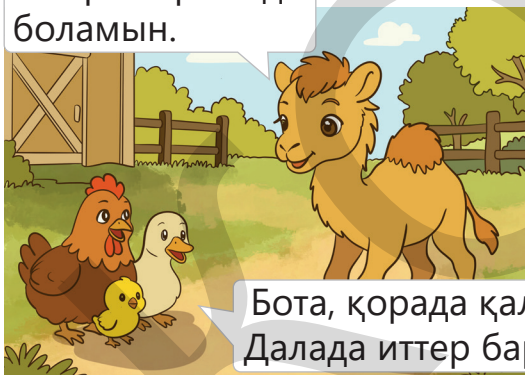

2. Ертегіні рөлге бөліп оқы.

Жаңа сөздер:

қызғалдақ
ара
тиін
қора
ұя
жәндік
қаз

Бүгін орманда
боламын.

Бота, қорада қал.
Далада иттер бар.

Аулада неге тұрсың?
Бар қызық орманда ғой!

Жоқ, орманда
қасқыр көп.

Далада неге жүрсің?

Ауылда қызық жоқ,
орманда қызық көп.

Бз-з-з-з, қы-
зғалдақтар біздікі!

Әне, келе жатыр.

Қандай әдемі!
Неткен керемет иіс!

3. Сұрақтармен таныс. Жауабын сөз бұлттарынан тап.

1. Бота қайда жүр?
 2. Қаз бен үйрек қайда жүр?
 3. Үйрек ботаға не деді? Неліктен?
 4. Бота үйрекке не жауап айтты?
 5. Бота мен қой қай жерде сөйлесті?
 6. Қойдың сөзі бойынша орманда не бар?
 7. Бота жолда тиінді көрді. Тиін ботаға не деді?
 8. Бота орманда не көрді?
 9. Ботаның жанындағы ағашта қандай құс отырды?
- Ол неге шырылдады?

Назар аудар!

тиін
[тійін]

4. Жауаптардың бірін таңда.

А. Аралар ботаның тұмсығын шақты. Бота жылады.

Ә. Бота гүлді көріп қуанды. Қызғалдақ жинады.

Есте сақта!

	Кімде? Неде?	
Сөз соңындағы әріптер	қосымша	мысал
б, в, қ, д, к, г, п, с, т, х, ш ...	-та/-те	Болат та , көлік те
б, в, г, д, к, қ, п, с, т, х, ц, ч ...	-да/-де	ара да , күн де

5. Жаттығуды орында.

1. Үйшік... бал бар. 2. Ұя... жұмыртқа жоқ. 3. Аула... ит жатыр. 4. Орман... қасқыр жүреді. 5. Тау... тышқан бола ма? 6. Бұл үй... мысық жоқ. 7. Қора... төлдер тұрады. 8. Түйе мен бота дала... кездесті.

Бұл сабақта:

- таныс сөздері бар нұсқауды тыңдап, орындайсың.

1. Өлең жолдарын оқы.
Жұмбақта жасырылған кейіпкерді тап.

Суда жүзем тұнық тым,
Сүйкімді, ерке **балықпын.**

... менің есімім,
Жайқалып әсем өсемін.
Сәні болам көшенің.

... құс боламын,
Аспанға биік ұшамын.
Кеңге жайып құшағым.

Екі аяқты қосып ап,
Секіремін алысқа.

... атым таныс па?

2. Өлең жолдарын тыңда.
Етістікке сай қимыл жаса.

Жаңа сөздер:

көгершін
секіру
балық
ұшу
қосаяқ
өсу

Есте сақта!

Мен жүземін. Ол жүзеді.

3. «*» таңбасы болса, суреттегі кейіпкерді ата. Мысалы: Бұзау.
«**» таңбасы болса, суретке қатысты сөйлем құрастыр. Мысалы:

Ит жүгіреді.

4. Сыныптасыңа нұсқау бер. Сыныптасың берген нұсқауды орында. Түсінгеніңді қимылмен көрсет. Сөйлемдер қатарын өз бетіңмен толықтыр.

А оқушы

1. Менің досым құс болып ұшады.
2. Менің досым қосаяқ болып секіреді.
3. ...

Ә оқушы

1. Менің досым құлын болып жүгіреді.
2. Менің досым ара болып ұшады.
3. ...

1. Суретке қарап сұрақ қой. Сұрақтарға жауап бер.

Үлгі:

– Бұл не?

– Бұл кім?

– Бұл – қызғалдақ.

– Бұл – оқушы.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

2. Көптік жалғауын жалға.

Жануар...

Бота...

Жылқы...

Ертегі...

Сиыр...

Інген...

Құлын...

Түйе...

Бұзау...

Мысық...

Қой...

Қозы...

Ешкі...

Лақ...

Төл...

3. Дұрыс қосымшаны таңда.

1. Аспанда қарлығаш... (-тар/-дер) ұшып жүр.

2. Есек... (-дер/-тер) ауыр заттарды тасиды.

3. Тасбақа... (-лар/дар) далада өмір сүреді.

4. Қаз... (-дар/-тер) көлде жүзеді.

5. Көгершін... (-лер/-дер) ұшады.

6. Тауық... (-тар/-дер) қорада тұрады.

4. Сұрақтарға жауап бер.

Ненің тісі үлкен болады?

Ненің құлағы ұзын болады?

Ненің құйрығы болады?

Ненің мүйізі бар?

Ненің тұмсығы үлкен болады?

Ненің кекілі болады?

Ненің тұяғы қатты?

Қай жануардың жалы бар?

Қай жануардың қалтасы болады?

5. Сөздерге «кімнің?», «ненің?» сұрақтарының бірін қой.

Қосымшаны дұрыс жалға.

Қой...

Балық...

Көгершін...

Лақ...

Тасбақа...

Жылқы...

6. Жұбыңа сұрақ қой, оның жауабын тексер.

А.

қайда өмір сүреді?

қайда тұрады?

қайда отырады?

қайда өседі?

Ә.

Сенде үй бар ма?

Сенде кішкентай бар ма?

Сенде суреті бар ма?

Сенде бар ма?

7. Төл атауларын қолданып, сөйлем құрастыр.

Үлгіні басшылыққа ал.

а) _____ төлі _____ болады.

Үлгі:

Түйенің төлі бота болады.

ә) _____ мүйіз _____ болмайды.

Үлгі:

Түйенің мүйізі болмайды.

Бұл сабақта:

- мәтіннің жанрын ажыратуды үйренесің.

1. Сөздерді суретімен қос.

а

1. Марғау

ә

2. Көжек

б

3. Күшік

в

4. Тотықұс

Жаңа сөздер:

күшік
көжек
марғау
тотықұс

Есте сақта!

Тәуелдік жалғауы (жекеше түр)

Менің	бұзау ым	ит ім	бота м	ешкі ім	-ым/-ім/-м
Сенің	бұзау ың	ит ің	бота ң	ешкі ң	-ың/-ің/-ң
Сіздің	бұзау ыңыз	ит іңіз	бота ңыз	ешкі ңіз	-ыңыз/-іңіз/-ңыз/-ңіз
Оның	бұзау ы	ит і	бота сы	ешкі сі	-ы/-і/-сы/-сі

Есте сақта!

Лақ, тұяқ, есек, тұмсық, құйрық сөздеріне **-ым/-ім/-м, -ың/-ің/-ң, -ыңыз/-іңіз/-ңыз/-ңіз, -ы/-і/-сы/-сі** жалғағанда **қ-ғ, к-г** болып өзгереді.

Білгенің жөн!

Қазақ тілінде кейбір жануарлардың төлдері еркелетіп айтылады. Мысалы: құлыншақ, ботақан, қошақан.

2. Суретті сөйлемді оқы.
Суретті сөзбен алмастыр.

Үлгі: 1. Менің күшігім ақылды.

1. Менің өте әдемі. 2. Сенің көңілді екен.

3. Сіздің суды көп іше ме? 4. Оның өте сүйкімді.

5. Сенің тым үлкен. 6. Сіздің жылдам ба? 7. Оның аспанда ұшып жүр.

3. Сөз мағынасын түсіндір. Дұрыс емес жауапты белгіле.

а. мөлдір

ә. арық

б. үлкен

а. желбірейді

ә. боялады

б. жүгіреді

Ботаның көзі қандай?

Орамал не істейді?

4. А. Өлеңді оқы. Көп нүктенің орнына

-ым/-ім/-м, -ың/-ің/-ң,

-ыңыз/-іңіз/-ңыз/-ңіз ,

-ы/-і/-сы/-сі қосымшаларының бірін қой.

Назар аудар!

Тотықұс Көжек
[тотұғұс] [көжөк]

Білгенің жөн!

«...көзі мөлдіреп қарау» өте әдемі, сүйкімді көзбен қарау

4. Ә. Өлеңді қайталап оқы, әндетіп айт.

Құлыншақ ... келші,
Кім келгенін көрші.
Құйрық, жал ... желбіреп,
Әсем билеп берші.

Ақ лақ ..., келші,
Кім келгенін көрші.
Тастан-тасқа секіріп,
Әсем билеп берші.

Ботақан ... келші,
Кім келгенін көрші.
Қара көз ... мөлдіреп,
Әсем билеп берші.

Қошақан ... келші,
Кім келгенін көрші.
Бөтелкеде сүт ... бар,
«Саған алғыс» деші.

Кел, бұзау ..., келші,
Кім келгенін көрші.
Көңіл ... ді көтеріп,
Әсем билеп берші.

Күшік..., қане, келші,
Кім келгенін көрші.
Ыдысыңда сүт ... бар,
«Саған алғыс» деші.

Білгенің жөн!

Өлең жолдардан тұрады. Төрт жол өлең бір «шумақты» құрайды.

Өлеңнің кейбір жолдары бір-біріне ұйқас болып келеді.

Мысалы:

Күшігім, қане, **келші**,
Кім келгенін **көрші**.

Ыдысыңда сүтің бар,
«Саған алғыс» **деші**.

5. Сұрақтарға жауап бер.

1. Тақпақ неше шумақтан тұрады?
2. Әр шумақта неше жол бар?
3. Тақпақтың қай сөйлемдері бір-біріне ұқсас, үйлесімді айтылады?

Бұл сабақта:

- оқыған ақпаратың бойынша пікір айтып үйренесің.

1. Тыңда және нөмірле.

2. А. Жақшаны ашып жаз.

2. Ә. Әр жақта өзгертіп айт.

1. Менің (бақа) секіреді.
2. Менің (құмырсқа) баяу жүреді.
3. Менің (дәуіт) билейді.

Назар аудар!

тасбақа	дәуіт
[таспақа]	[дәут]

3. Суреттегі жануарлар мен жәндіктер туралы жұмбақ құрастыр.

Үлгі:

1. Оның түсі жасыл, арқасында үйі бар. Бұл не?
2. Оның түсі қоңыр немесе қара, басында антеннасы бар.

Бұл не?

Есте сақта!

Кімде? Неде? Қайда?

Тәуелдік жалғаудың III жағы қосымшалары: -ы/-і/-сы/-сі	+	...нда ...нде	... бала сында ... илеу інде ... арқа сында
--	---	--------------------------------	--

4. Көп нүктенің орнына қажет қосымшаны (-нда/-нде) жалға. Сөзге сұрақ қой.

1. Бақаның көзі... кірпік жоқ. 2. Тасбақаның аяғы... тұяқ жоқ. 3. Құмырсқаның арқасы... қанат жоқ. 4. Инеліктің басы... мүйіз жоқ. 5. Бақаның басы... антенна болмайды. 6. Әжемнің сөмкесі... тасбақа бар. 7. Менің ағамның баласы... тасбақа бар. 8. Әжемнің бақшасы... дәуіт жүр.

5. А. Мәтінді оқы. Тәуелдік жалғауларын тауып көрсет.

5. Ә. Мәтіннен «қайда?» сұрағына жауап беретін сөзді тап. Қосымшаға назар аудар.

1. Менің кейіпкерім – бақа. 2. Бақаның екі көзі, аузы, бар. 3. Мен нақты білемін, бақаның басында антенна немесе мүйіз жоқ. 4. Менің ойымша, оның көзінде кірпік те жоқ. Менің ойымша, бақаның қолдары жоқ, құлағы жоқ. Аяқтарында тұяқ жоқ. 5. Ол суда да, құрғақ жерде де тіршілік етеді. 6. Менің ойымша, бақаға қанат қажет емес. Себебі ол ұшпайды.

6. Өзіңе ұнаған кейіпкерді сипатта. «Менің ойымша», «менің көзқарасым бойынша», «себебі» сөздерін қолдан. Оқыған мәтінді басшылыққа ал.

Бұл сабақта:

- суреттерді қолданып мәтін құрас-тырасың;
- сөзге -ды/-ді/-ты/-ті/-ны/-ні қосым-шаларын жалғауды үйренесің.

Жаңа сөздер:

шалқан
жұлу
тарту
тышқан

1. Сөздерді іздеп тап.

б	қ	т	ө	л	м	с	р	ж	ы	л	қ	ы
о	ұ	п	ғ	а	к	ө	г	е	р	ш	і	н
т	с	з	е	қ	ұ	м	ы	р	с	қ	а	ж
а	ң	й	а	і	о	ә	к	е	и	у	ұ	а
г	ү	л	о	у	ү	й	р	т	ы	ө	а	л
т	а	с	б	а	қ	а	н	а	р	б	ы	с
қ	ы	з	ғ	а	л	д	а	қ	а	н	а	м
д	е	қ	о	з	ы	щ	и	б	а	л	ы	қ
и	н	е	л	і	к	ә	д	ә	у	і	т	д

2. «Біз кестеден нені таптық?» сұрағына жауап бер.

Біз
кестеден

{ құлын**ды**
 инелік**ті**
 тасбақа**ны**
 бақ**ты**
 нар**ды** } таптық.

Есте сақта!

«Нені?» сұрағы жансыз затқа қатысты қойылады.
«Кімді?» сұрағы адамға қатысты қойылады.

Есте сақта!

Сөз соңында: а, о, ы, і, е, я болса	-ны/-ні	тасбақаны кірпіні
Сөз соңында: б, в, г, д, қ, к, п, с, т, х, ц, ч болса	-ты/-ті	тауықты дәуітті
Сөз соңында: ж, з, и, й, л, м, н, ң, у, р, ю болса	-ды/-ді	қасқырды мүйізді

3. Сөзге қажет қосымшаны жалға. Сұрақ қой.

қияр...

қауын...

қызылша...

сәбіз...

қызанақ...

шалқан...

қарбыз...

алмұрт...

шие...

өрік...

4. Бос орынға қажет сөзді қой. Тиісті қосымшаны жалға.

Ерте, ерте, ертеде бір ата болыпты. Ол шалқан өсіріпті. Күз болғанда шалқан үлкен болыпты. Ата (нені?) _____ тартады, бірақ ата (нені?) _____ жұла алмайды. Ата енді (кімді?) _____ шақырады. Екеуі бірге шалқанды тартады, бірақ жұла алмайды. Ата мен әже енді (кімді?) _____ шақырады. Ата, әже, қыз (нені?) _____ тартады, жұла алмайды. Енді қыз

(нені?)_____шақырады. Бәрі бірге (нені?) _____ тартады, жұла алмайды. Енді ит (нені?) _____шақырады. Бәрі бірге тартады, жұла алмайды. Енді мысық (нені?)_____ шақырады. Тышқан келіп (нені?)_____ тартады, мысық (нені?) _____ тартады. Ит (кімді?)_____ тартады. Қыз (кімді?)_____ тартады. Әже (кімді?)_____ тартады. Ата (нені?)_____ тартады. Олар шалқанды жұлып алады.

5. Ертегіні тыңда. Суреттердің ретін 1, 2, 3, 4 сандарымен белгіле.

6. А. Шалқан ертегісін сыныптасыңа айтып бер.

6. Ә. Ертегі кейіпкерлерін өзгертіп жаңа ертегі құрастыр.

Бұл сабақта:

- жиі кездесетін сөздерге сүйеніп мәтіндегі негізгі ойды табуға жаттығасың.

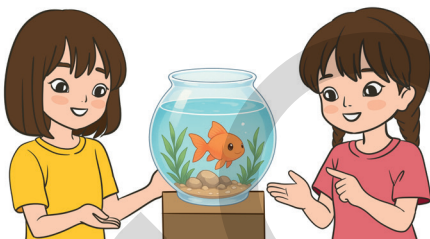

1. Суреттердің астындағы сөйлемдерді оқы. Мағынасын түсініп ал.

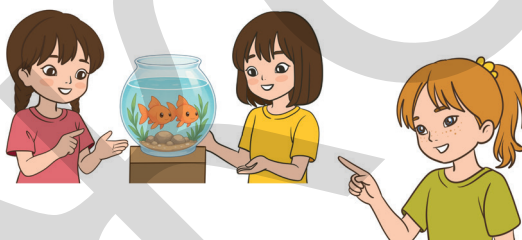
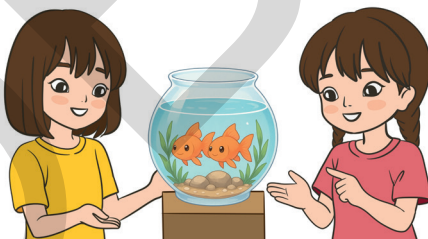
Жаңа сөздер:

кеме
түтін
жем
тартып алу
уайымдау
мекендеу

Біздің балығымыз.

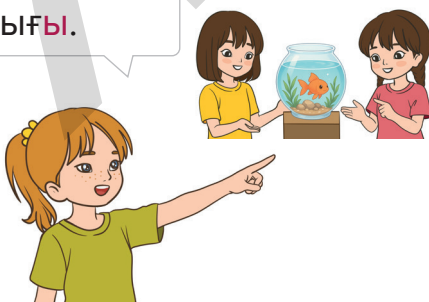

Біздің балықтарымыз.

Сендердің
балықтарың.
Сіздердің
балықтарыңыз.

Олардың
балығы.

Олардың
балықтары.

Есте сақта!

Тәуелдік жалғауы (көпше түр)

Біздің	бақалар ымыз	кемелер іміз
Сендердің	бақалар ың	кемелер ің
Сіздердің	бақалар ыңыз	кемелер іңіз
Олардың	бақалар ы	кемелер і

2. Қосымшаны жалға.

Менің бақа**м**. Біздің бақа... Біздің бақалар...
Сенің бақа... Сендердің бақа....
Сіздің бақа ... Сіздердің бақа...
Оның бақа... Олардың бақа... Олардың бақалар...

3. Ертегіні оқы. Тәуелді жалғауларды тап.

Алтын балық: Сәлем,
Көлтауысар.

Көлтауысар: Сәлем,
Алтын балығым. Қалың
қалай? Мұнда неге келдің?

Алтын балық: О, мықтым, сіздің көмегіңіз керек.

Көлтауысар: Айта бер, алтыным.

Алтын балық: Менің көлім таза, мөлдір болды. Қазір адамдар өзенімді, көлімді, теңізімді тартып алды. Кемелердің шуы қатты, басымыз ауырады. Көп балықтарымызды ұстап алып кетті. Кішкентай балықтарымыз қатты қорқады. Кемелердің түтіні де жаман. Балықтарым, туыстарым ауырып жатыр.

Есте сақта!

I ж. Біздің **-мыз/-міз/-ымыз-іміз**

II ж. Сендердің **-ың/-ің**

Сіздердің **-ыңыз/-іңіз**

III ж. Олардың **-ы/-і/-сы/-сі**

Көлтауысар: Алтын балығым, уайымдама. Мен өзенді, көлді, теңізді өте алыс жерге апарып қоямын. Өмірлеріңіз бұрынғыдай жақсы болады. Теңіздеріңіз тыныш болады. Кішкентай балықтарыңыз бақытты болады.

Алтын балық: Рақмет. Алғысым шексіз.

4. Ертегіні қайталап оқы. Сұрақтарға жауап бер

1. Алтын балық қайда мекендейді?
2. Алтын балық нені уайымдады?
3. Алтын балық үшін ең мықты кім?
4. Көлтауысар балықты қалай қарсы алды? Ол Алтын балыққа көмек берді ме?
5. Адамдар көлді, өзенді, теңізді не үшін тартып алды?
6. Алтын балыққа қалай көмектесуге болады?

Есте сақта!

өзен+ім+ді
көл+ім+ді

өзен+дер+ім+ді
көл+дер+ім+ді

Қорқынышты және сүйкімді жәндіктер

Бұл сабақта:

- тыңдалым мәтінін жиі кездесетін сөздер көмегімен түсінуге жаттығасың;
- тыңдаған ақпаратты кесте толтыру арқылы баяндауды үйренесің.

Жаңа сөздер:

мақтаншақ
сүйкімді
қорқынышты
маса
қырықаяқ
әрине
бүйі

1. Төмендегі сұрақтарды басшылыққа алып сөйле.

Саған қандай жәндік ұнайды, қандай жәндік ұнамайды?

Сұрақтар:

- Саған қандай жәндік ұнайды?
- Оны не үшін жақсы көресің?
- Оның түсі қандай?
- Ол қалай қозғалады?

Жауап үлгі:

- Маған инелік ұнайды.
- Ол өте сүйкімді, нәзік, әдемі көрінеді.
- Оның түсі жасыл.
- Ол көбелек сияқты ұшып жүреді.

Сұрақтар:

- Саған қандай жәндік ұнамайды?
- Оны не үшін жақсы көрмейсің?
- Оның түсі қандай?
- Ол қалай қозғалады?

Жауап үлгі:

- Маған маса ұнамайды.
- Ол өте көріксіз, қорқынышты.
- Оның түсі қоңыр.
- Ол да көбелек сияқты ұшып жүреді.

2. Жәндіктердің атауын тауып көр.

А. маса

Ә. ара

Б. бүйе

В. қырықаяқ

3. «Кім сүйкімді?» ойынын ойна.

– Мен сүйкімдімін.

– Мен сүйкімдімін.

– Жоқ, сен қорқыныштысың.

– Әрине, сен сүйкімдісің, әдемісің.

Есте сақта!

	-мын/-мін	-пын/-пін	-бын/-бін
Мен	маса мын бүйе мін	қырықаяқ пын көбелек пін	қыз бын
	жылдам мын көңілді мін	мақтаншақ пын еріншек пін	тез бін

	-сың/-сің			-сыз/-сіз	
Сен	маса сың бүйе сің	жылдам сың көңілді сің	Сіз	маса сыз бүйе сіз	жылдам сыз көңілді сіз

	–			
Ол	маса	жылдам	бүйе	көңілді

4. Диалогтағы кейіпкерді анықта. Олар не туралы сөйлесіп жатыр?

– Мені сипаттап берші. Мен сұлумын. Мен жеңілмін...Тағы...

Сен көңілдісің, тамаша бишісің.

5. Диалогты қайта тыңда. Шатасқан сөйлемдерді ретімен қой.

– Ж-ж-ж, сіз кімсіз?

– Мен инелікпін.

– Әрине, мен әрқашан осындай көңілдімін. Өзің кімсің?

– Сіз әрқашан осылай көңілдісіз бе?

– Аа, еңбекқор құмырсқа деген сенсің бе?

– Мен құмырсқамын.

– Иә, менмін.

– Сен енді еңбекқор құмырсқа емес, мақтаншақ құмырсқа боласың.

– Жарайды. Ренжіме. Одан да мені сипаттап берші. Мен сұлумын.

– Мен жеңілмін. Қане, жалғастыршы...

– Неге бұлай дейсіз? Мен мақтаншақ құмырсқа емеспін.

– Сен ... әдемісің, көңілдісің, еркесің, бишісің ...

6. Рөлдік ойынға қатыс. Кейіпкерлердің рөліне еніп сөйле.

Бұл сабақта:

- тыңдаған мәтінді суретке сүйеніп мазмұндауды үйренесің;
- жаңа сөздерді қатесіз жазуға жаттығасың.

Жаңа сөздер:

түлкі
сәби
айыр
айдаһар
төмен
мекендеу

1. Сөздерді оқы. Кейіпкерлерді суреттен тауып көрсет.

Түлкі, сәби, айдаһар, айыр құйрық қарлығаш.

2. Жұмбақтың жауабын тап.

1. Үш басы бар, бірақ көздері мұңды жануар.

2. Тұмсығы ұзын, көзі қысық, ойы жылдам, мамандығы – дәрігер жануар.

3. Сұрақтарды көршіңмен бірге талқыла.

– Түлкі мен айдаһарды қайдан көрдің?

– Осы екеуінің қайсысы шын өмірде бар?

– Қарлығаштың құйрығы неге айыр, білесің бе?

4. Ертегіні тыңда. Кейіпкерлерді анықта.

1. Ол қатты ауырады.

2. Ол Айдаһарды емдеуге келеді.

3. Ол: «Бар, дәрі әкел!» – дейді.

4. Ол көп ұшады.

5. Ол далада ұйықтап жатқан сәбиді көреді.

6. Ол қатты жылайды.

7. Масаның артынан қуып жетеді.
8. «Қарлығаш ыдысты сындырды», – дейді.
9. Ол Қарлығаштың құйрығын тістеп, жұлып алады.

5. Сұрақтарға сыныптасыңмен бірге жауап бер.

Ертегі саған ұнады ма? Неге?

Ертегіде ең сүйкімді кейіпкер кім?

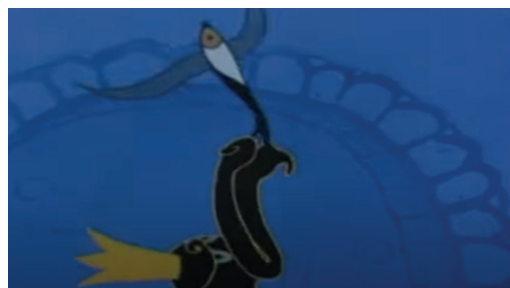
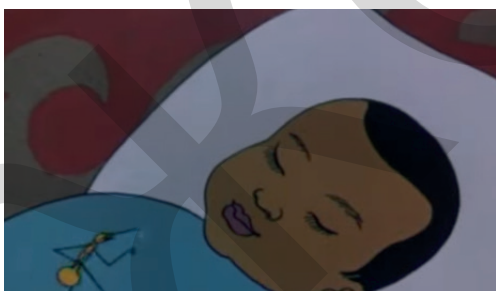
Ертегіде қандай жағымсыз кейіпкер бар? Неге?

Ертегіде қай кейіпкерден үлгі алуға болады?

Ертегіге тағы қандай ат қоюға болады?

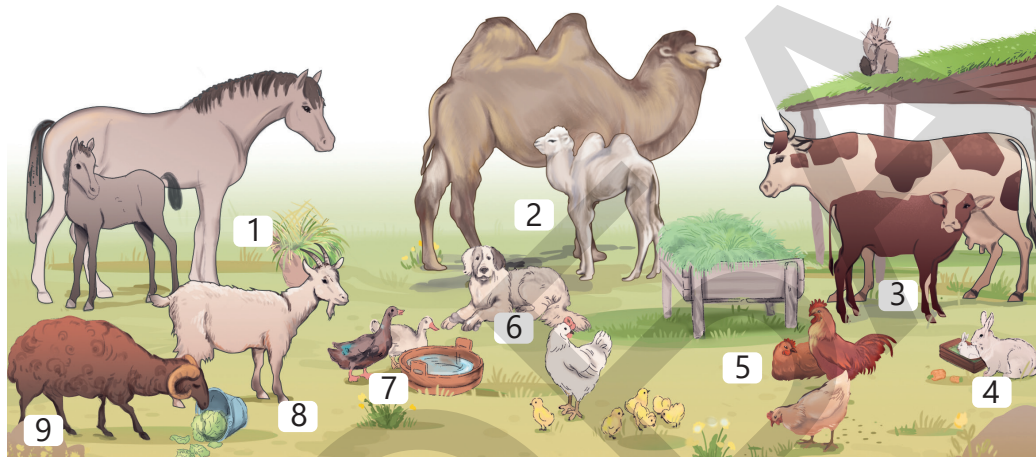

6. Суретке қарап ертегіні мазмұнда.

1. Үй жануарларының атауын дұрыс жаз.

2. Жануарлардың қайда мекендейтінін айт.

Екі санды ата. Сандар түйіскен жердегі кейіпкер туралы айт.

4					
3					
2					
1					
	1	2	3	4	5

Мазмұны

1 Жанды табиғат	5
1 Үй жануарлары.....	6
2 Төлдер.....	8
3 Ол қай жануар?	11
4 Ерке бота	14
5 Жануарлар не істейді?	16
6 Қайталау.....	18
7 Құлыншағым, келші.....	20
8 Мекенің қайда?	23
9 Көгөністер мен жемістер.....	25
10 Алтын балық.....	28
11 Қорқынышты және сүйкімді жәндіктер.....	31
12 Мейірімді қарлығаш.....	34
13 Қорытынды сабақ.....	36
2 Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен	37
14 Бұл жақсы ма?	38
15 Кім кінәлі?	41
16 Жақсы деген не, жаман деген не?	43
17 Кімнен нені үйрендің?	45
18 Болады, болмайды	48
19 Әдептілік елінде.....	51
20 Сиқырлы сөздер.....	53
21 Ал сен қандай баласың?	56
22 Жалқаубек.....	58
23 Алтын ереже	61
24 Менің досым	63
25 Батамды берейін	66
26 Қорытынды сабақ.....	68

3 Уақыт	69
27 Қазір сағат неше?.....	70
28 Менің бір күнім.....	73
29 Менің бір аптам.....	75
30 Аптасына неше рет?	78
31 Бос уақытың бар ма?	81
32 Қайталау	84
33 Ерте ме, кеш пе?	86
34 Жыл мезгілдері.....	88
35 Еркенің даму жоспары.....	91
36 Қазақша жыл санау.....	93
37 Уақыт көлігі	96
38 Қорытынды сабақ.....	98
 4 Сәулет өнері	 99
39 Меруерт пен Алдияр.....	100
40 Алдияр Астанада	103
41 «Бәйтеректі» көрдім.....	105
42 Алтын қанатты Самұрық.....	107
43 Атырау көпірі.....	110
44 Қайталау	113
45 Доп қайда?	115
46 Үйді қалай салады?.....	118
47 Сәулетші болғым келеді	120
48 Ғажайып мұнаралар.....	123
49 Киіз үй.....	125
50 Табиғаттағы сәулетшілер.....	128
51 Қорытынды сабақ.....	130
Сөздік.....	131
Әдебиеттер тізімі.....	132